

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง สตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชน: ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ ผลการศึกษาได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

4.1 สภาพและลักษณะของพื้นที่

เทศบาลตำบลแม่โจ้ ตั้งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเทศบาลตำบลแม่โจ้เป็นเทศบาลตำบลแม่โจ้ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 และได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลแม่โจ้เป็นเทศบาลเมืองแม่โจ้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เมื่อพ.ศ.2551 มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันสำนักงานตั้งอยู่ที่ 15 หมู่ที่ 12 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 19.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,155 ไร่ครอบคลุมพื้นที่ 3 ตำบล คือ ตำบลหนองหาร ตำบลป่าไผ่ และตำบลหนองจ่อม ประกอบด้วย 15 หมู่บ้าน ดังนี้ ตำบลหนองหาร มีจำนวน 10 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตาไห หมู่ที่ 2 บ้านป่าบง (บางส่วน) หมู่ที่ 3 บ้านห้วยเกียง หมู่ที่ 4 บ้านแม่โจ้ หมู่ที่ 5 บ้านสหกรณ์นิคม หมู่ที่ 6 บ้านทุ่งป่าเก็ด หมู่ที่ 9 บ้านทุ่งหมื่นน้อย หมู่ที่ 10 บ้านเกษตรใหม่ (บางส่วน) หมู่ที่ 10 บ้านไร่สหกรณ์ หมู่ที่ 12 บ้านแม่โจ้ใหม่ ตำบลป่าไผ่ มีจำนวน 3 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 5 บ้านแม่แกดน้อย หมู่ที่ 10 บ้านหลังมีน หมู่ที่ 13 บ้านพัฒนาทรายแก้ว ตำบลหนองจ่อม มีจำนวน 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 4 บ้านแพะป่าห้า (บางส่วน) หมู่ที่ 7 บ้านศรีสหกรณ์

เทศบาลเมืองแม่โจ้ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ไปทางทิศเหนือระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1001 (ถนนสายเชียงใหม่-พร้าว) มีพื้นที่ทั้งสิ้น 19.46 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่ที่ 7 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่ที่ 8 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

4.2 สภาพและลักษณะสังคม เศรษฐกิจ

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 17,631 คนแยกเป็นชาย 8,212 คน หญิง 9,419 คน จำนวนครัวเรือน 8,620 ครัวเรือน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 906 คน: ตารางกิโลเมตร การประกอบอาชีพของประชากรของเทศบาลเมืองแม่โจ้ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ อาชีพในภาคเกษตรกรรม ได้แก่ การเพาะปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ การปลูกพืชมีทั้ง ข้าว พืชไร่ ผลไม้ และพืชผัก ส่วนการเลี้ยงสัตว์มีทั้งโคนม โคเนื้อ สุกร ไก่พันธุ์เนื้อ ไก่พันธุ์พื้นเมืองไก่ไข่ และอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ช่างฝีมือ ช่างไม้ อุตสาหกรรมในครัวเรือน ค้าขาย และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ร้านอาหาร ในบริษัทและวงการก่อสร้าง มีอุตสาหกรรมท้องถิ่นทางด้านหัตถกรรมพื้นบ้านมีการแกะสลักไม้ของชุมชนในหมู่บ้านทั้งยังมีอุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผาเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็กซึ่งเป็นการสร้างรายได้ภายในเขตชุมชนและนำมาซึ่งรายได้ให้กับเทศบาลด้วย การพาณิชย์กรรม/การบริการของเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้จะมีโรงแรม 3 แห่ง ธนาคาร 6 แห่ง ร้านอาหาร/ผับ 243 แห่ง ร้านค้า/มินิมาร์ท/ขายของชำ 157 แห่ง ตลาดเอกชน 4 แห่ง ร้านซ่อมรถ 70 แห่ง คลินิก/ร้านขายยา 20 แห่ง ร้านเสริมสวย/นวดแผนโบราณ 84 แห่ง บริษัท/ห.จ.ก. 37 แห่ง ร้านวัสดุก่อสร้าง/อุปกรณ์ไฟฟ้า 52 แห่ง ปั้มน้ำมัน 7 แห่ง โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/สอนหนังสือ 4 แห่ง ด้านการศึกษาเทศบาลเมืองแม่โจ้มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา (ป.1- ม.3) ของรัฐบาลตั้งอยู่ ซึ่งให้บริการอยู่ 3 แห่ง มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.6) อยู่ 2 แห่ง และมีระดับอุดมศึกษา(ปริญญาตรี-โท และเอก) อยู่ 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

การตั้งบ้านเรือนของประชากรในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ โดยส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มตามเส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำ และอยู่กันเป็นกลุ่มตามแต่ละหมู่บ้านซึ่งมีลำเหมืองไหลผ่านในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ประชากรจะอยู่หนาแน่นที่สุดบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้เพราะเป็นเขตบริเวณการศึกษา จึงมีบ้านและหอพักนักศึกษา รวมทั้งร้านค้าเกิดขึ้นอย่างมากมายและคาดว่าจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต เพราะประชากรในเทศบาลเมืองแม่โจ้จะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากปัจจุบันมีหมู่บ้านจัดสรรเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก นอกจากบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยแม่โจ้แล้ว ประชากรยังอยู่กันอย่างหนาแน่นในบริเวณตลาดแม่โจ้ จากนั้นก็กระจายไปตามเส้นทางที่สำคัญ กล่าวคือ หมู่ที่ 1,3,4,5,7,10,11 และ 12 จะอยู่กระจายไปตามเส้นทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1001 (ตอนเชียงใหม่-พร้าว) และหมู่ที่ 1,8 และหมู่ที่ 10 จะกระจายไปตามคลองชลประทานแม่แฝก ชุมชนมีลักษณะอยู่เป็นกลุ่ม การคมนาคมสะดวก เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบ มีบางส่วนเป็นภูเขา มีความลาดชัน สองข้างทางเป็นป่าไม้โปร่ง แหล่งน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยโจ้ อ่างเก็บน้ำห้วยสะแล่และคลองชลประทานสายต่างๆ สภาพแวดล้อม และทัศนียภาพในเขตตำบลป่าไผ่ยังคงมี

ความงดงามป่าไม้ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์อากาศบริสุทธิ์ เหมาะแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในตำบลราษฎรส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนประมงน้ำจืด มีบางส่วนของที่ประกอบอาชีพรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเดิมกับชุมชนใหม่มีความลักษณะชุมชนเดิมจะเกาะกลุ่มตามเส้นทางคมนาคม มีศูนย์ชุมชนเป็นจุดมีประชากรเกาะกลุ่มหนาแน่น มีโครงข่ายคมนาคมเชื่อมต่อถึงกัน

4.3 การจัดการขยะของชุมชน

4.3.1 ชนิดและประเภทขยะชุมชน

จากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ทั้งหมด จำนวน 3 ตำบล 15 หมู่บ้าน มี 17,631 คน พบว่า เทศบาลเมืองแม่โจ้ มีความรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการขยะภายในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนช่วยเหลือตนเอง โดยใช้ศักยภาพและความสามารถของตนเองเพื่อประโยชน์ของชุมชนในพื้นที่ โดยขยะส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชนเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ เป็น ขยะเศษอาหาร ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล เนื่องจากขยะส่วนใหญ่มาจากครัวเรือน สถานที่ราชการ และหอพักนักศึกษา (เอกชน) เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในชุมชนเทศบาล ได้กำหนดให้แต่บ้านจัดตั้งขยะไว้หน้าบ้าน และสถานที่สำคัญ เพื่อความสะดวกต่อการเก็บของเทศบาลแม่โจ้ที่จะดำเนินการเก็บขยะในแต่ละวัน

4.3.2 การจัดการชุมชน

จากการศึกษา พบว่า จำนวนขยะส่วนใหญ่มาจากครัวเรือน สถานที่ราชการ และหอพักนักศึกษา (เอกชน) ซึ่งจำนวนขยะในแต่ละวันมีจำนวนที่ไม่แน่นอน เนื่องจากหากมีกิจกรรมหรืองานเทศกาลต่างๆ ในเขตเทศบาล เช่น งานแต่งงาน งานบุญต่างๆ งานศพ งานมหรสพต่างๆ เป็นต้น จำนวนขยะในวันนั้นๆ ก็จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามกิจกรรมที่มี โดยเฉลี่ยเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีปริมาณขยะ 18.2 ตัน/วัน โดยเทศบาลมีรถขยะทั้งหมด 9 คัน มีพนักงานขยะ 36 คน ซึ่งรถขยะแต่ละคันจะปฏิบัติงานในการจัดเก็บที่ไม่เหมือนกันมีโดยมีรายละเอียดดังนี้

คันที่ 1 รถขยะประเภทเปิดท้าย ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 4.30น.-10.00 น. ช่วงบ่าย 13.00 น.และออกพัฒนาแล้วแต่คำสั่ง ยกเว้นวันจันทร์ เริ่มปฏิบัติงาน 4.00 น.-14.00 น. โดยสามารถบรรทุกขยะได้ 2.5 ตัน/วัน มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 4 คน

คันที่ 2 รถขยะประเภทเปิดท้าย ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 4.30น.-10.30 น. ช่วงบ่าย 13.00 น. จัดเก็บขยะทุกวันทุกสายวันละ 2 รอบ สามารถบรรจุขยะได้ 3.5 ตัน/วัน มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 4 คน

คันที่ 3 รถขยะประเภทสี่ล้อเล็ก TOYOTA ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 5.00 น.-10.30น. ช่วงบ่ายรอคำสั่งงานพัฒนา โดยมีจำนวนเที่ยว วันจันทร์ จำนวน 4 เที่ยว วันอังคาร-วันเสาร์ ประมาณ 2 เที่ยว แต่ถ้าหากจำนวนขยะมีมากจำนวนเที่ยวในการจัดเก็บก็เพิ่มขึ้น สามารถบรรจุขยะได้ 1 ตัน/เที่ยว มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 3 คน

คันที่ 4/5 รถขยะประเภทสี่ล้อใช้ในงานพัฒนา เริ่มปฏิบัติงานวันจันทร์-วันเสาร์ 8.00 น.-16.30น. และตามคำสั่งเร่งด่วน มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 10 คน

คันที่ 6 รถขยะประเภทสี่เขี้ยวเปิดท้าย ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 4.30น.-10.00 น. ช่วงบ่าย 13.00 น. และออกพัฒนาหรือรอคำสั่ง ยกเว้นวันจันทร์ 4.00น.-14.00น. วันพฤหัสบดี-วันเสาร์ เก็บเข้าทุกสายทั้งหมด สามารถบรรจุขยะได้ 3.5 ตัน/วัน มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 4 คน

คันที่ 7 รถขยะประเภท รถซุ่มสี่เขี้ยว ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 4.30น.-10.00 น. ช่วงบ่าย 13.00 น. และออกพัฒนาหรือรอคำสั่ง ยกเว้นวันจันทร์ 4.00น.-14.00น. สามารถบรรจุขยะได้ 3.5 ตัน/วัน มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 3 คน

คันที่ 8 รถขยะประเภท รถอัดท้ายสี่เขี้ยว ปฏิบัติงาน 2 ช่วง ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงาน 4.30น.-10.00 น. ช่วงบ่าย 13.00 น. และออกพัฒนาหรือรอคำสั่ง วันจันทร์ – วันเสาร์ สามารถบรรจุขยะได้ 1 ตัน/ช่วง มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 4 คน

คันที่ 9 รถบรรทุกอเนกประสงค์ รถประเภทบรรทุก 6 ล้อเปิดท้ายสี่เขี้ยวอเนกประสงค์ช่วงเช้าเริ่มปฏิบัติงานวันจันทร์ 4.00น.-15.30 น. วันอังคาร-วันเสาร์ช่วงเช้า 4.00น.-10.30 น. ช่วงบ่ายรอพัฒนา สามารถบรรจุขยะได้ 6 ตัน/เที่ยว วันจันทร์ 5 เที่ยว วันอังคาร-วันเสาร์ วันละ 2 เที่ยว มีพนักงานจัดเก็บขยะประจำรถ 4 คน

การบริการจัดเก็บขยะทางเทศบาลเมืองแม่โจ้ มีแนวคิดในการกำจัดลดปริมาณขยะในท้องถิ่น โดยพยายามให้คนในชุมชนทิ้งขยะให้เป็นที่ เป็นทาง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บขยะ และการที่เทศบาลไม่มีพื้นที่กำจัดขยะเป็นของตนเองจึงต้องจ้างเอกชนในการนำขยะไปกำจัด ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนี้ในแต่ละปีเป็นจำนวนมากเทศบาลเมืองแม่โจ้จึงได้จัดทำโครงการณรงค์คัดแยกขยะ ประเภทของขยะในครัวเรือน สถานที่ราชการ และหอพัก (เอกชน) เป็นประเภทกระดาษ และเศษอาหาร ผัก ผลไม้ กำจัดขยะโดยทิ้งขยะในภาชนะของเทศบาล โดยมีการแยกขยะแห้งและขยะเปียกก่อนทิ้ง เสียค่าบริการในการจัดเก็บขยะเดือนละ 30 บาท ต่อครัวเรือน

4.4 การศึกษาบทบาทของสตรีกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชน

การศึกษางานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชน จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าสตรีที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคน เนื่องจากในช่วงเวลาที่เก็บรวบรวมแบบสอบถามเป็นช่วงเวลาของวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดของการทำงานสุดสัปดาห์ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้พบกลุ่มคนวัยกลางคนเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่และมีหน้าที่โดยตรงในการผลิต จัดเก็บ จัดการขยะภายในครัวเรือนและชุมชน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 41-50 ปี โดยจัดว่าเป็นกลุ่มที่ในอดีตมีการศึกษาภาคบังคับสูงสุดกำหนดไว้ที่ระดับประถมศึกษาเท่านั้น และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่โจ้เป็นเขตเทศบาลไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มากนักประกอบด้วยพื้นที่มีลักษณะเป็นเขตเมืองที่มีสถานที่ราชการหลายแห่ง อาทิ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ศูนย์วิจัยพืชไร่ และการประกอบการของหอพักเอกชนหลายแห่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะออกไปประกอบอาชีพรับจ้างในสถานที่เหล่านี้รวมทั้งในตัวเมือง โดยกลุ่มตัวอย่างจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 163 คิดเป็นร้อยละ 41.8 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีสถานภาพที่สมรสแล้ว จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 65.1 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ให้ข้อมูลจะอยู่ในช่วงวัยกลางคน ดังแสดงในตารางที่ 2

สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยพื้นฐานทางสังคมโดยการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสมาชิกของชุมชนซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเนื่องจากสตรีส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านในชุมชนเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ ดังนั้นจึงมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของการจัดการขยะเพราะมาจากการรวมกลุ่มและการทำกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะจากสื่อต่าง โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์สตรีส่วนใหญ่ที่เป็นตัวอย่างจะได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมา คือ สื่อวิทยุ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 จากสื่อหนังสือพิมพ์ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 โดยสตรีที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากกว่าหนึ่งแหล่ง (มากกว่าหนึ่งสื่อ) มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 จากเอกสาร แผ่นพับ ใบปลิวของทางราชการหรือเทศบาล จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.4 และจากสื่ออื่นๆทางอินเทอร์เน็ต จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 เนื่องจากนวัตกรรมและความทันสมัยของการสื่อสารและการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมีการเผยแพร่อย่างทั่วหลาย ดังนั้นสตรีกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะจากแหล่งสื่อต่างๆ ที่เหมือนและแตกต่างกันออกไป ซึ่งสื่อแต่ละชนิดมีความสามารถใน

การผลิตข่าวสารและเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถที่จะเลือกที่จะรับข่าวสารในเรื่องที่ตนเองมีความสนใจและปฏิเสธที่จะรับสื่อได้ในเวลาเดียวกันขึ้นอยู่กับโอกาสและความสนใจซึ่งการสื่อสารที่เกิดขึ้นจะส่งผลให้มีการรับรู้และตระหนักในปัญหามากขึ้น อีกทั้งการเข้าร่วมรับฟังการอบรมหรือการทำกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะร่วมกับชุมชน เทศบาลเมืองใจ และหน่วยราชการอื่นๆ โดยสตรีในกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนเป็นบางครั้งจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาไม่เคยเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 46.7 เข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.3 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนจึงแตกต่างกันตามลักษณะความรับผิดชอบในครัวเรือนและชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 2 ข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่าง
ปัจจัยลักษณะบุคคล

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 – 20 ปี	40	10.3
21 - 30 ปี	74	19.0
31 – 40 ปี	75	19.2
41 – 50 ปี	131	33.6
51 – 60 ปี	45	11.5
มากกว่า 60 ปี	25	6.4
รวม	390	100
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	19	4.9
ประถมศึกษา	129	33.1
มัธยมศึกษา	106	27.2
อนุปริญญา (ปวช,ปวส)	45	11.5
ปริญญาตรี	87	22.3
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.0
รวม	390	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัยลักษณะบุคคล

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	66	16.9
รับจ้างทั่วไป	110	28.2
ค้าขาย	82	21.0
ธุรกิจส่วนตัว	88	22.6
พนักงานเอกชน	17	4.4
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	1.0
พนักงานของรัฐ	7	1.8
รับราชการ / ขรก.บำนาญ	13	3.3
ไม่ตอบ	3	0.8
รวม	390	100
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	135	34.4
5,001 – 10,000 บาท	163	41.8
10,001 – 20,000 บาท	63	16.2
20,001 – 30,001 บาท	19	4.9
30,001 บาทขึ้นไป	11	2.8
รวม	390	100
สถานภาพ		
โสด	99	25.4
สมรส	254	65.1
หย่าร้าง	30	7.7
หม้าย	7	1.8
รวม	390	100

ตาราง 3 ข้อมูลพื้นฐานปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านสังคม

ตำแหน่งทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
ประธานกลุ่มแม่บ้าน	4	1.0
รองประธานกลุ่มแม่บ้าน	1	0.3
สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน	275	70.3
แม่บ้านประชาชน	111	28.5
รวม	390	100
การรับรู้ข่าวสาร		
เอกสาร แผ่นปลิวของราชการ	60	15.4
โทรทัศน์	81	20.8
หนังสือพิมพ์	69	17.7
วิทยุ	78	20.0
อื่น ๆ อินเทอร์เน็ต	38	9.7
มากกว่าหนึ่งแหล่ง	64	16.4
รวม	390	100
การเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมรักษาความสะอาด		
ทุกครั้ง	13	3.3
บางครั้ง	195	50.0
ไม่เคย	182	46.7
รวม	390	100

4.5 บทบาทของสตรีในการจัดการขยะชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผลจากการศึกษา ดังแสดงในตาราง 4 พบว่า สตรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน อีกทั้งได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อหลายประเภทและมีความถี่ในการเข้าร่วมการอบรมและกิจกรรมของชุมชน หน่วยงานต่างของภาครัฐหรือเทศบาลที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมในการจัดการขยะในครัวเรือนและในชุมชน โดยจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าสตรีส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน และได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เอกสาร

แผ่นพับหรือใบปลิวของหน่วยงานของรัฐหรือเทศบาล และความสนใจ ซึ่งเรียงลำดับตามแหล่งที่สตรีได้รับข่าวสารมากหาน้อย สตรีมีความถี่ในการเข้าร่วมการอบรมและร่วมกิจกรรมของหน่วยงานของชุมชน หน่วยงานของรัฐหรือเทศบาลเป็นบางครั้ง ซึ่งข่าวสารหรือข้อมูลที่สตรีได้รับส่วนใหญ่มิมีผลต่อพฤติกรรมของสตรีโดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะชนิดของขยะ และการจัดการขยะอยู่ในระดับสูงและยังนำมาปฏิบัติในครัวเรือนทำให้ช่วยลดจำนวนขยะ และขั้นตอนในการดำเนินงานจัดการขยะในชุมชนได้พอสมควร

4.6 ความรู้ ความเข้าใจของสตรีกับการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของสตรีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะพิษ/อันตราย เป็นขยะอันตรายที่จำเป็นต้องแยกทิ้ง ตกหาก เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า กระจ่างยาฆ่าแมลง เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะเป็นปัญหาทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น และในระดับโลก รวมถึงขยะเศษอาหาร เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ง่าย มีความชื้นมาก ส่งกลิ่นเหม็นได้อย่างรวดเร็ว สามารถกำจัดและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยการหมักทำปุ๋ยใช้ในการเกษตรได้ คิดเป็นร้อยละ 99 และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ คือ ความมั่งง่าย และขาดความสำนึก ถึงร้อยละ 98 ทั้งนี้กลุ่มสตรีมีความรู้ความเข้าใจถึงปัญหาขยะในปัจจุบันเกิดจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น และพื้นที่ในการกำจัดขยะมีน้อย และขยะรีไซเคิล หรือขยะที่ยังใช้ได้ บางส่วนสามารถแยกนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้ ได้แก่ แก้ว พลาสติก กระดาษ กระจ่างอะลูมิเนียม กระจ่างเหล็ก เศษผ้า เป็นการประหยัดพลังงานและทรัพยากร ถึงร้อยละ 98 และมีความเข้าใจการคัดวางภาชนะรับรองขยะบริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นและต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนของประชากร ร้อยละ 97 (ดูตาราง 4 ประกอบ)

กรณีของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาชนะแทนบรรจุภัณฑ์ เช่น ปิ่นโต จานและกล่องใส่อาหารแทนการใช้ถุงพลาสติก ช่วยลดปริมาณการผลิตขยะ คิดเป็นร้อยละ 97 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำของที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เป็นการลดปัญหาขยะ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมี 4 ชนิด คือ ขยะเศษอาหาร ขยะพิษและอันตราย ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายกช่วยลดปัญหาขยะและมลพิษ คิดเป็นร้อยละ 96

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะโดยการนำไปเทกองกลางแจ้ง หรือนำไปทิ้งไว้ตามธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม และการเลือกใช้

สินค้าที่มีคุณภาพ มีหีบบรรจุภัณฑ์น้อย อายุการใช้งานยาวนานและตัวสินค้าไม่เป็นพิษช่วยลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอย คิดเป็นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บและทำลายที่ไม่มีประสิทธิภาพจึงทำให้ขยะตกค้าง กองหมักหมมจะส่งกลิ่นเหม็นก่อให้เกิดมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม โดยการใส่ตะกร้าใส่ของแทนถุงพลาสติก เป็นการลดปริมาณวัสดุที่จะกลายเป็นขยะ อีกทั้งอากาศเสียเกิดจากการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้ง ทำให้เกิดควัน สารมลพิษทางอากาศ และการจัดเก็บขยะอันตรายหรือบรรจุสารที่ไม่ทราบแน่ชัดเป็นสัดส่วนต่างหากจากขยะอื่นๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสารพิษหรือระเบิด คิดเป็นร้อยละ 95 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนเกินความจำเป็น ทำให้ขยะมีปริมาณมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 94 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการปัญหาที่ได้ผล คือ การลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิด เช่นขยะจากบ้านเรือน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 93 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะทั่วไปเป็นขยะที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ และไม่สามารถแยกเป็นประเภทต่างๆ ได้ เช่น เศษกระจกแตก กระดาษห่อท่อพีพี ซองขนม ซองบะหมี่สำเร็จรูป เป็นต้น ต้องทิ้งเพื่อให้รถมาเก็บขนไปทำลายหรือกำจัดต่อไป คิดเป็นร้อยละ 91 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตาราง 4 จำนวน ร้อยละความรู้ความเข้าใจของสตรีกับการจัดการขยะชุมชน

ความรู้ความเข้าใจ	ถูก		ผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ปัญหาขยะในปัจจุบันเกิดจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น และพื้นที่ในการกำจัดขยะมีน้อย	381	97.7	9	2.3
2. ขยะเป็นปัญหาทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่น และในระดับโลก	385	98.7	5	1.3
3. สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะคือ ความมั่งง่าย และขาดความสำนึก	383	98.2	7	1.8
4. การผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนเกินความจำเป็น เช่นการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุงทำให้ขยะมีปริมาณมากขึ้น	365	93.6	25	6.4
5. การเก็บและทำลายที่ไม่มีประสิทธิภาพจึงทำให้ขยะตกค้างกองหมักหมม และส่งกลิ่นเหม็นก่อให้เกิดมลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม	369	94.6	21	5.4

ตาราง 4 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	ถูก		ผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
6. ขยะมี 4 ชนิด คือ ขยะเศษอาหาร ขยะพิษและอันตราย ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล	374	95.9	16	4.1
7. ขยะเศษอาหาร เป็นขยะที่ย่อยสลายได้ง่าย มีความชื้นมาก ส่งกลิ่นเหม็นได้อย่าง รวดเร็ว สามารถกำจัดและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยการหมักทำปุ๋ยใช้ในการเกษตร	385	98.7	5	1.3
8. ขยะพิษ/อันตราย เป็นขยะอันตรายที่จำเป็นต้องแยกทิ้งต่างหาก เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟฟ้า กระจบองยาฆ่าแมลง เป็นต้น	388	99.5	2	0.5
9. ขยะทั่วไปเป็นขยะที่ไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ และไม่สามารถแยกเป็นประเภทต่างๆได้ เช่น เศษกระจกแตก กระดาษห่อท่อพีพี ซองขนม ซองบะหมี่สำเร็จรูป เป็นต้น ต้องทิ้งเพื่อให้รถมาเก็บขนไปทำลายหรือกำจัดต่อไป	354	90.8	36	9.2
10. ขยะรีไซเคิล หรือขยะยังใช้ได้ บางส่วนสามารถแยกนำมาแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ได้ ได้แก่ แก้ว พลาสติก กระดาษ กระจบองอะลูมิเนียม กระจบองเหล็ก เศษผ้า เป็นต้นเป็นการประหยัดพลังงานและทรัพยากร	381	97.7	9	2.3
11. การใช้ตะกร้าใส่ของแทนถุงพลาสติกเป็นการลดปริมาณวัสดุที่จะกลายเป็นขยะ	369	94.6	21	5.4
12. การจัดการปัญหาที่ได้ผล คือ การลดปริมาณขยะที่แหล่งกำเนิด เช่นขยะจากบ้านเรือน เป็นต้น	364	93.3	26	6.7
13. การนำของที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมใช้ใหม่ เป็นการลดปัญหาขยะ	375	96.2	15	3.8
14.การหลีกเลี่ยงการใช้วัสดุที่ทำลายยาก เช่น โฟม ช่วยลดปัญหาขยะและมลพิษ	373	95.6	17	4.4

ตาราง 4 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจ	ถูก		ผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
15. การจัดการขยะโดยการนำไปเทกองกลางแจ้ง หรือนำไปทิ้งไว้ตามธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม	370	94.9	20	5.1
16. อากาศเสียเกิดจากการเผาขยะมูลฝอยกองกลางแจ้ง ทำให้เกิดควัน และสารมลพิษทางอากาศ	369	94.6	13	5.4
17. การใช้ภาชนะแทนบรรจุภัณฑ์ เช่น ปิ่นโต จานและกล่องใส่อาหารแทนการใช้ถุงพลาสติก ช่วยลดปริมาณการผลิตขยะ	377	96.7	20	3.3
18. การเลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพ มีหีบบรรจุภัณฑ์น้อยอายุการใช้งานยาวนานและตัวสินค้าไม่เป็นพิษช่วยลดอัตราการเกิดขยะมูลฝอย	370	94.9	20	5.1
19. การจัดเก็บขยะอันตราย หรือบรรจุสารที่ไม่ทราบแน่ชัดเป็นสัดส่วนต่างหากจากขยะอื่นๆ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสารพิษ หรือระเบิด	369	94.6	21	5.4
20. การจัดวางภาชนะรองรับขยะบริเวณพื้นที่ชุมชนเป็นสิ่งที่จำเป็นและต้องมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนของประชากร	379	97.2	11	2.8

ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจของสตรีเกี่ยวกับการจัดการขยะจำนวน 20 ข้อ จากสตรีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 390 คน พิจารณาตามเกณฑ์การวิเคราะห์และแปลผลที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในบทที่ 3 พบว่า จำนวน 358 คน คิดเป็นร้อยละ 91.8 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 16-20 คะแนน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 8-15 คะแนน และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีคะแนนระหว่าง 0-7 คะแนน ดังแสดงในตาราง 5 แต่ในทางปฏิบัติ นั้นสตรีในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนนั้นน้อยมาก เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาสตรีถือเป็นช้างเท้าหลัง หรือการยอมรับในชุมชน และหน้าที่

การเป็นภรรยา หน้าที่การงาน จากหน้าที่ดังกล่าวของสตรีถือว่ายังได้สิทธิการปฏิบัติไม่น้อยกว่าผู้ชาย ทำให้สตรีมีขอบเขตเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ ดังนั้นความสัมพันธ์ของสตรีและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนนั้นแตกต่างกัน นั่นเอง

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละความรู้ความเข้าใจของสตรีเกี่ยวกับการจัดการขยะ

ระดับความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า (0 - 7 คะแนน)	1	0.3
ปานกลาง (8 - 15 คะแนน)	31	7.9
สูง (16 - 20 คะแนน)	358	91.8
รวม	390	100

ผลการแจกแจงข้อมูลดังตาราง 5 แสดงว่าสตรีกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะค่อนข้างดี เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สอบถามที่เป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่สามารถรับรู้ได้ทั่วไป อีกทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา และการจัดการขยะในชุมชนของสตรีจะต้องได้รับการกระตุ้นให้เกิดความตระหนัก เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและจิตสำนึกในการจัดการขยะอย่างถูกวิธีด้วยการเริ่มตั้งแต่ในครัวเรือนซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสตรีแม่บ้าน เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาจากทัศนคติ ความเชื่อ และระบบค่านิยมของแต่ละคน แต่ชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ และระบบค่านิยม จะต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย เกิดประสบการณ์และบทเรียน เพื่อค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง เพราะชุมชนเป็นผู้อยู่กับปัญหา รู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด นอกจากความรู้ ความเข้าใจ ที่ได้รับเพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้มากกว่าการบริหารจัดการ โครงการที่มุ่งเน้นเฉพาะการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในงานพัฒนา โดยสตรีในชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์จากการทำงานพัฒนาซึ่งชุมชนต้องเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

4.7 การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการบริหารงานท้องถิ่นกล่าวคือ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการบริหารงานท้องถิ่นทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย/แผนพัฒนาท้องถิ่น จนถึงการประเมินผลนโยบาย/แผน การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นจะทำให้เกิดการเอาใจใส่ต่อท้องถิ่นมากขึ้น และเมื่อท้องถิ่นจะดำเนินโครงการต่างๆ ควรจะต้องทำประชาพิจารณ์หรือเปิดรับฟังความคิดเห็นร่วมกันก่อนดำเนินการ เพื่อประโยชน์สูงสุดของท้องถิ่น (ไพบุลย์ ฉัตรทอง, 2546:91) โดยกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนานั้นประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหา และความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหา ดังที่ Cohen and Uphoff (1980, pp.273-218)(อ้างใน ปารีชาติ วิลัยเสถียรและคณะ, 2548:200-201) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน บางส่วนจะครอบคลุมถึงกระบวนการมีส่วนร่วม อาจแบ่งโดย

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือ การเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็น การดำเนินการ การติดตามและประเมินผล

2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ เป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมนี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วมจึงมีการโต้แย้งว่าการมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเพียงบางส่วนเพราะในหลายกรณีประชาชนไม่มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจ ทางออกที่ควรเป็นคือการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) แก่ประชาชน (ปารีชาติ วิลัยเสถียรและคณะ, 2546: 208-209)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมเป็นกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน กล่าวคือ การที่สมาชิกทุกคนในชุมชนมีความสามารถมีโอกาสสื่อความหมาย และเข้าใจข้อมูลเหตุผลได้ดี ก็จะทำให้ชุมชนนั้นๆ สามารถแยกแยะความต้องการ และพัฒนาความสนใจร่วมกันอันจะนำไปสู่การร่วมดำเนินการ หรือกิจกรรมใดๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจึงเป็นการพัฒนาวิธีการสื่อสารระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือการถูกระตุ้นจากภายนอก การพัฒนาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในกระบวนการคิด และตัดสินใจอนาคต (อรพินท์ สพโชคชัย, 2538: 2-3 อ้างใน ปาริชาติ วิไลเสถียรและคณะ, 2546: 209)

การที่สตรีจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะในชุมชนตามแนวคิดการมีส่วนร่วมในข้างต้น เนื่องจากสตรีมีบทบาทที่หลากหลายนอกจากหน้าที่หลักในการทำงานบ้านและดูแลลูก ซึ่ง นริศรา จักรพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึง บทบาทสตรีในชนบทกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. บทบาทสตรีชนบทในครอบครัวและชุมชน

สตรีในชนบทมีบทบาทในครอบครัวทั้งในทางกิจกรรมในครัวเรือน เศรษฐกิจ และกิจกรรมการผลิต สำหรับกิจกรรมในครัวเรือนสตรีชนบทจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ด้วย เช่น การซื้อวัตถุดิบเพื่อประกอบอาหาร การเลือกของใช้ภายในบ้าน การจัดระเบียบและทำความสะอาดบ้านเรือนให้ถูกสุขลักษณะ การใช้เชื้อเพลิงในการประกอบอาหาร การถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุตรหรือคนในครอบครัว เป็นต้น นอกจากนี้สตรียังเป็นกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ที่สุด เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของครัวเรือน

นอกจากบทบาทในครอบครัวแล้ว สตรีในชนบทยังมีบทบาทในชุมชนสูงแม้ว่าในหลายๆ กิจกรรมนั้นสตรีจะไม่ได้เป็นผู้นำเอง แต่จะเป็นตัวสนับสนุนที่มีอิทธิพลที่สำคัญ สตรีไทยมีความตระหนักในบทบาทของตนต่อชุมชน โดยเฉพาะตำบลและสถานที่ที่ตนอาศัยอยู่ โดยเห็นว่าตนเองควรจะมีหน้าที่ช่วยกันบำรุงชุมชนในรูปแบบต่างๆ ตามแต่หน่วยงานต่างๆ หรือชุมชนจะขอความร่วมมือ นอกจากนี้สตรีในชนบทเองยังมีความสนใจและสามารถให้คำตอบได้ว่าชุมชนของตนมีปัญหาในด้านใดบ้าง มีส่วนร่วมในชุมชนและเป็นกลไกที่สำคัญในหมู่บ้าน คือเป็นการผดุงรักษาสิ่งที่ปฏิบัติมาดั้งเดิมและริเริ่มโครงการพัฒนาใหม่ๆ ในชุมชนชนบทผู้หญิงมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเตรียมอาหารสำหรับพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงการเข้าร่วมโครงการใหญ่ๆ ของรัฐบาลเพื่อปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทเช่น การสร้างสะพานโรงเรียน ระบบชลประทาน ซึ่งผู้หญิงก็สามารถทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชายได้

สตรีมีบทบาทสูงทั้งในครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะสามารถพัฒนาศักยภาพของสตรีในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดี หากได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม

2. บทบาทสตรีในชนบทกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สตรีมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติอย่างใกล้ชิดมาช้านาน ในอดีตเพศหญิงมักจะใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้แทนธรรมชาติ ไม่ว่าพื้นดินที่เรียกกันว่า แม่ธรณี ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดสรรพชีวิตบนโลก เป็นแหล่งอาหารที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิต หรือแม่น้ำที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ ทั้งที่ใช้ดื่มกินและใช้ในภาคการเกษตร และแม่โพสพซึ่งหมายถึงตัวที่เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ จวบจนกระทั่งปัจจุบัน ความสัมพันธ์กับธรรมชาติยังเห็นได้ชัด โดยเฉพาะในชนบทซึ่งสตรีจะต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อแข่งขัน ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นจำนวนมาก เป็นผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมและการร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติ และแน่นอนสตรีเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ทางนิเวศวิทยา เนื่องจากเป็นผู้ทำงานกับธรรมชาติมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามสตรีนั้นเป็นผู้ที่มีศักยภาพสูงในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นกองหน้าของการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากสตรีในชนบทมีบทบาทสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. บทบาทในเรื่องความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว นอกเหนือจากการทำไร่ทำนาแล้ว ผู้หญิงยังเป็นผู้หาอาหาร จับสัตว์ ปลูกผัก รวมถึงการปรุงอาหาร การเก็บรักษาอาหาร
2. บทบาทในการทำงานบ้าน เช่น การหาน้ำสะอาดสำหรับกินและใช้ทำความสะอาดเสื้อผ้าและที่อยู่อาศัย หาเชื้อเพลิงแหล่งพลังงานมาหุงต้มอาหาร การดูแลบุตรหลานในครอบครัว
3. บทบาทในการเสริมรายได้ให้กับครอบครัว เช่น การทำงานในไร่นา ในสวนในบ้าน การหารายได้จาก การเก็บของป่าหรือหาปลา นอกจากบทบาทในภาคเกษตรกรรมแล้ว ในระยะไม่กี่ปีมานี้การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมได้ส่งผลให้ผู้หญิงภาคเกษตรกรรมหันไปสู่อุตสาหกรรมเพื่อหารายได้เสริมให้กับครอบครัวเช่นอุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมส่งออกต่างๆ ซึ่งทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล กล่าวคือว่าผู้หญิงเป็นพลังสำคัญที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากอุตสาหกรรมดังกล่าวมีผู้หญิงเป็นแรงงานหลักถึงร้อยละ 80-90

เมื่อพิจารณาบทบาทของสตรีที่สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เราอาจกล่าวถึงบทบาทของสตรีในฐานะต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

3.1 สตรีในฐานะผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

ในประเทศกำลังพัฒนา สตรีจะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง เป็นผู้หาอาหาร เพื่อตอบสนองความต้องการของครอบครัวในชีวิตประจำวัน ผู้หญิงจะเป็นผู้เก็บผลผลิตจากต้นไม้และ

พืชอื่นๆ ที่ใช้เป็นอาหาร เชื้อเพลิง และใช้ประโยชน์อื่นๆ อีกส่วนในเรื่องของดินและที่ดินสตรีจะเป็นผู้จัดการด้านการผลิตและการบริโภคของตนเองและครอบครัว ฉะนั้นสตรีจึงต้องเรียนรู้วิธีการใช้ที่ดินและบำรุงดินเพื่อความยั่งยืนของพื้นดิน

ในประเทศกำลังพัฒนาสตรียังเป็นผู้จำหน่ายน้ำสำหรับครอบครัว สตรีจะเป็นผู้รู้จักแหล่งน้ำมรดกท้องถิ่นและคุณภาพน้ำเป็นอย่างดี นอกจากนี้สตรียังมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจควบคุมปริมาณการใช้และการจัดสรรน้ำในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องจำหน่ายน้ำสะอาดจัดการน้ำที่ใช้แล้วและการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่สำหรับประโยชน์อื่นๆ บทบาทของสตรีในการจัดการน้ำได้รับการยกย่องจากองค์การสหประชาชาติ โดยได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการน้ำว่าเป้าหมายในการจัดการน้ำสะอาดจะบรรลุได้อย่างจริงจังก็ต่อเมื่อผู้หญิงได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้อย่างแท้จริงและจากการที่ผู้หญิงเป็นผู้ใกล้ชิดกับธรรมชาติมาตลอดในฐานะผู้ใช้ ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในฐานะที่เป็นผู้ใช้ที่ส่งสมความรู้ ซึ่งได้ส่งผ่านมาจากคนรุ่นหลังรุ่นเล่า เรื่องชนิดของดิน ไม่ว่าชนิดใดเหมาะสมสำหรับใช้เป็นพื้น พืชชนิดใดสามารถใช้เป็นยาได้ หรือสถานที่ใดจะสามารถหาแหล่งน้ำได้ในฤดูแล้ง เป็นต้น

3.2 สตรีในฐานะผู้บริโภค

สตรีมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้บริโภค เนื่องจากจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าต่างๆ สำหรับครัวเรือน ในสถานการณ์วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมสตรีในฐานะผู้บริโภคสามารถจะเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลต่อภาคธุรกิจหรือภาคอุตสาหกรรมที่จะผลักดันให้มีกระบวนการผลิตที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่มีกลุ่มผู้บริโภค องค์กรหลายแห่งที่พยายามยกประเด็นเรื่องการบริโภคที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภค และผู้บริโภคสามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะลดลง

นอกจากการเลือกซื้อเครื่องใช้ที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้หญิงยังอยู่ในฐานะผู้บริโภคทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยตรงมีส่วนสำคัญในการช่วยลดการใช้พลังงานลดการใช้ น้ำลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยการลดซื้อสิ่งของที่จำเป็นซึ่งมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้ วัสดุคิบบจากธรรมชาติ ในบ้านเรือนผู้หญิงจะต้องใช้น้ำ ใช้พลังงานในการประกอบอาหาร และในฐานะที่เป็นผู้จัดการบ้านเรือนสตรีสามารถควบคุมการใช้ไฟฟ้าในบ้านเรือนเพื่อลดการใช้เชื้อเพลิง

3.3 สตรีในฐานะผู้ผลิต

สตรีมีบทบาทสูงในการผลิตภาคเกษตรกรรมในบางประเทศพบว่าสตรีเป็นผู้ผลิตอาหารถึงร้อยละ 80 ของอาหารที่ผลิตได้ทั้งหมด และเป็นผู้ที่หาอาหารพื้นฐานสตรีมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมดิน ปรับปรุงดิน การจัดการไร่นา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การเลี้ยงสัตว์ การแปรรูปอาหาร

ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยตรงในประเทศอินเดียและประเทศจีนวิธีการทำการเกษตรของสตรีเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและเป็นการเกษตรที่คำนึงถึงความยั่งยืนและไม่ทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดินความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาหลายชั่วอายุคนทำให้สตรีมีความยืดหยุ่นในการทำการเกษตร ในปัจจุบันสตรียังเป็นแรงงานรับจ้างในการปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประเทศกำลังพัฒนาส่งเสริมเพื่อนำรายได้เข้ามาประเทศ

3.4 สตรีในฐานะผู้จัดการด้านประชากร

สตรีมีบทบาทในการจัดการด้านประชากรซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง เนื่องจากเป็นผู้ควบคุมจำนวนประชากรและขนาดของครอบครัวจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นจะเป็นการสร้างความกดดันการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินำมาสู่ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมหากสตรีสามารถลดจำนวนประชากรลงได้จะทำให้สตรีสามารถมีบทบาทในฐานะผู้จัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากบทบาทดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้หญิงมีบทบาทเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมเปรียบเสมือนผู้จัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นเป้าหมายสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการวิจัยพบว่า สตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน ตามหลักการมีส่วนร่วม โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน คือ การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน (การดำเนินงาน) ผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมทั้งหมดสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.39) เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่โจ้หรือชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้มีการจัดกิจกรรมโดยการรวมกลุ่มของสตรีมีเพียงการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านในชุมชนนั้น เช่น กลุ่มแม่บ้านตำบลป่าไผ่ กลุ่มแม่บ้านตำบลหนองหาร กลุ่มแม่บ้านตำบลหนองจ้อม ซึ่งแยกกลุ่มให้เห็นอย่างชัดเจนโดยที่ไม่มีกิจกรรมการรวมกลุ่มสตรีแม่บ้านอย่างจริงจัง อีกทั้งสตรีบางส่วนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ก็มิได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใดเลยจะเห็นได้จากสตรีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งดังกล่าว 3 จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาไม่ได้มีฐานะทางสังคม (เป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน) เป็นเพียงสตรีแม่บ้านประชาชนธรรมดาซึ่งทำให้สตรีมีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนน้อย ซึ่งจากการวิจัยพบว่า สตรีมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนตามหลักการมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

- ด้านการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในด้านการตัดสินใจในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.47) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีมีอิสระในการคิด

ตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชนบนพื้นฐานกฎระเบียบ ข้อบังคับของเทศบาล สตรีมีความคิดเห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.64) เนื่องจากการการคิดและการตัดสินใจตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎระเบียบและข้อบังคับที่ได้กำหนดขึ้นมาจากความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล โดยการผ่านการทำประชาคมหมู่บ้าน ในแต่ละตำบลซึ่งสตรีก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบด้วยเช่นกัน ในการเสนอความคิดเห็นของตนเองผ่านการประชาคมและนำไปกำหนดเป็นกฎระเบียบที่ปฏิบัติร่วมกันทั้งเทศบาล

- ด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินงาน) การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินงาน) ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.34) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ของเทศบาล เช่น การคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ เป็นต้น สตรีมีความคิดเห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.43) แต่ค่าเฉลี่ยมากกว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านอื่น เนื่องจากเทศบาลเมืองแม่โจ้มีโครงการให้มีการคัดแยกขยะจากครัวเรือนเพื่อนำขยะที่สามารถขายได้ไปขายได้ที่ธนาคารขยะของเทศบาลซึ่งสตรีมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแต่ในส่วนของกำหนัดแนวทางปฏิบัติสตรีไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนัดโครงการดังกล่าว เพราะทางเทศบาลเมืองแม่โจ้ได้กำหนัดตามแบบแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองเพื่อความน่าอยู่ ดังนั้นสตรีและประชาชนในเขตเทศบาลต้องปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลเท่านั้น

- ด้านผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในด้านผลประโยชน์ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.45) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรีได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาด้านการจัดการขยะชุมชนที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล สตรีมีความคิดเห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.50) แต่ค่าเฉลี่ยมากกว่าการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ด้านอื่น เนื่องจากประเด็นการจัดการปัญหาขยะของเทศบาลเมืองแม่โจ้เป็นปัญหาที่ก่อเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานหลายปี ประกอบกับการเจริญเติบโตไปตามแนวทางของการเป็นสภาพเมืองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มขนาดตามการขยายตัวของเขตเมืองทำให้ปัญหาในการจัดการขยะยิ่งเพิ่มขึ้น ดังนั้นสตรีในฐานะที่เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคจึงเล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้มีการสนับสนุนร่วมไปถึงการเรียกร้องให้เทศบาลหามาตรการในการจัดการขยะอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องด้วยเทศบาลเมืองแม่โจ้ไม่มีพื้นที่ในการกำจัดขยะเป็นของตนเองต้องจ้างเอกชนในการจัดการขยะแทนซึ่งต้องใช้งบประมาณในอัตราที่สูงจึงทำให้การจัดการขยะชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชนเขตเทศบาลอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

- ด้านติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในด้านติดตามและประเมินผล ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของสตรี

ได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการขยะชุมชนของเทศบาลสตรีมีความคิดเห็นว่าสตรีมีส่วนร่วมในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.39) แต่ค่าเฉลี่ยมากกว่าการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลด้านอื่น เนื่องจากการจัดการขยะชุมชนถือเป็นนโยบายของผู้บริหารเทศบาลเมืองแม่โจ้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นสตรีและประชาชนทุกคนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้จึงมีสิทธิในการประเมินผลงานของผู้บริหารเทศบาลในการบริหารงานของเทศบาลรวมไปถึงการจัดการขยะด้วยเช่นกัน ทั้งนี้หากมองจากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นแล้วนั้นถือได้ว่าประชาชนรวมทั้งสตรีก็มีโอกาสน้อยมากในการเข้าไปประเมินจุดเด่นจุดด้อยของการบริหารงานของเทศบาลโดยเฉพาะคณะผู้บริหารเอง รายละเอียดดังตาราง 6

ตาราง 6 การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน

การมีส่วนร่วมของสตรี	Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการตัดสินใจ			
1. ท่านได้เข้าร่วมกับเทศบาลศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา เมื่อเกิดปัญหา สาเหตุที่เกิดขึ้นของขยะในชุมชน	2.41	0.99	น้อย
2. ท่านได้ร่วมประชุมและให้การสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ ในการดำเนินงานของเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน	2.45	1.05	น้อย
3. ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำระเบียบข้อบังคับของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน	2.39	1.00	น้อย
4. ท่านมีอิสระในการคิด ตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชนบนพื้นฐานกฎระเบียบ ข้อบังคับของเทศบาล	2.64	1.06	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการตัดสินใจ	2.47	0.92	น้อย

ตาราง 6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของสตรี	Mean	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม
ด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินงาน)			
5.ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน	2.36	1.00	น้อย
6.ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน	2.31	0.99	น้อย
7.ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย และแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ของเทศบาล ในการจัดการขยะในชุมชน	2.27	0.94	น้อย
8.ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล เช่น การคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ เป็นต้น	2.43	1.02	น้อย
ภาพรวมด้านการปฏิบัติการ (การดำเนินงาน)	2.34	0.90	น้อย
ด้านผลประโยชน์			
9.ท่านได้สนับสนุนและส่งเสริมประสานโดยขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการในการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ในการจัดการขยะชุมชน แก่ เทศบาล และประชาชน	2.40	1.01	น้อย
10.ท่านได้สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวางแผน/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนให้กับเทศบาล	2.45	1.03	น้อย
11.ท่านได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการพัฒนาด้านการจัดการขยะชุมชน ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล	2.50	1.03	น้อย
12.ท่านได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการมอบของรางวัลแก่ครัวเรือนที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน	2.46	1.05	น้อย
ภาพรวมด้านผลประโยชน์	2.45	0.96	น้อย

ตาราง 6 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมของสตรี	Mean	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านติดตามและประเมินผล			
13.ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการขยะชุมชนของเทศบาล	2.39	0.97	น้อย
14.ท่านได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการการติดตามและประเมินผลการจัดการขยะชุมชนของเทศบาล	2.24	1.00	น้อย
15.ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลในการจัดการขยะชุมชน	2.29	1.00	น้อย
ภาพรวมด้านติดตามและประเมินผล	2.31	0.93	น้อย
ภาพรวมทั้งหมด	2.39	0.93	น้อย

จากระดับการมีส่วนร่วมของสตรีกลุ่มตัวอย่างในการจัดการขยะชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติ (การดำเนินการ) ด้านผลประโยชน์ และการติดตามและประเมิน ในระดับน้อย ดังนั้นสตรีในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้มีบทบาทต่อการจัดการขยะในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ โดยให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครอบครัวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้กับคนในครอบครัวเกี่ยวกับปัญหาขยะในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการคัดแยกขยะ ธนาคารขยะ เป็นต้น ซึ่งสตรีส่วนใหญ่รู้ถึงปัญหา พิจารณาปัญหา จัดความสำคัญของปัญหา พิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหา และโครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน และร่วมกันปฏิบัติตามหลักการจัดการขยะชุมชน อย่างถูกต้อง แต่ทั้งนี้ด้วยในเรื่องของหน้าที่ในครอบครัวที่สำคัญจึงทำให้สตรีมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนน้อยนั่นเอง

4.8 อุดมการณ์ ความคิดเห็นในบทบาทของสตรีต่อการจัดการขยะชุมชน

จากการศึกษาอุดมการณ์ และความคิดเห็นในบทบาทของสตรีต่อการจัดการขยะภายในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ นั้น พบว่า สตรีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอุดมการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาขยะ ชนิดของขยะ และการจัดการขยะ เนื่องจากความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สอบถามที่เป็นเรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐานที่สามารถรับรู้ได้ทั่วไป ตามแหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ถึงแม้ว่าสตรีจะมีการศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำก็สามารถรับรู้ข่าวสารในเรื่องที่สอบถาม

ได้จากแหล่งต่างๆ ทั่วไป เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อต่างๆ เป็นต้น จากประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่จากการรับรู้ที่ได้รับอย่างต่อเนื่องสามารถปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการจัดการขยะในชุมชน โดยเริ่มจากการกระทำภายในครัวเรือนไปจนถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ โดยปลูกจิตสำนึกให้คนในครอบครัวให้รู้จักการจัดการขยะ ส่งเสริมเยาวชนในครอบครัวเข้าร่วมโครงการกับทางเทศบาลเมืองแม่โจ้ เพื่อลดปัญหาขยะ และลดมลภาวะของเสียภายในพื้นที่ สำหรับการมีส่วนร่วมสตรีในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ เข้าร่วมน้อยมากทั้งนี้สตรีเห็นว่าอำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของผู้นำในครอบครัวสตรีมีแค่หน้าที่ในการส่งเสริมและคอยสนับสนุนให้คนในครอบครัวเท่านั้น

4.9 ปัญหา อุปสรรค และการดำเนินการของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

4.9.1 ปัญหาขยะชุมชน

จากการศึกษาปัญหาขยะชุมชนสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้ความคิดเห็นว่าตั้งแต่อดีตปัญหาขยะในชุมชนมีจำนวนมากแต่ก็ไม่ได้รับการดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ประกอบการขยายตัวของชุมชน เนื่องจากเป็นเขตที่มีมหาวิทยาลัย ดังนั้นจำนวนประชากรภายในชุมชนก็เพิ่มขึ้นไปตามจำนวนประชากรที่เข้ามาอาศัย จำนวนขยะจึงเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน ปัจจุบันระบบการจัดการขยะชุมชนเริ่มก่อเป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าอดีต แต่ระบบการจัดการก็ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วย โดยการศึกษาความคิดเห็นของสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ เกี่ยวกับปัญหาขยะชุมชนสรุปได้ดังนี้

- ปัญหาขยะที่มีอยู่มากเนื่องจากทางเทศบาลไม่มาจัดเก็บขยะบ่อยครั้ง วัเป็นเวลานาน แต่ปัจจุบันระบบการจัดการขยะของเทศบาลได้เปลี่ยนแปลงใหม่มีการรับซื้อขยะตามบ้านเรือนก็ช่วยลดจำนวนขยะลงได้มาก

- ปัญหาขยะใบไม้ ใบหญ้ายังมีการเผา เนื่องจากไม่มีเครื่องมือย่อยเศษไม้ ใบหญ้า เพื่อนำไปทำเป็นปุ๋ย แต่มีการนำมากองรวมกันไว้แต่วิธีการจัดการขั้นสุดท้ายก็คือการเผาก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศภายในชุมชนและเขตพื้นที่ใกล้เคียง

- ปัญหาขยะชุมชนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเทศบาลจำเป็นต้องเพิ่มรถขนเก็บขยะและเจ้าหน้าที่ตรวจสอบขยะจากชุมชนหมู่บ้านมากกว่านี้ เนื่องจากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัย อัตราการเกิดของประชากรในเขตเทศบาล

- ปัญหาเรื่องขยะมีอยู่มากเนื่องจากการปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน ยังมีน้อย ประกอบกับคนในชุมชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ

- ปัญหาขยะมีจำนวนมากซึ่งจุดกำเนิดของขยะจะเริ่มที่แต่ละครัวเรือน และนำมาทิ้งรวมกันไว้ภายในชุมชนจึงมีจำนวนขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการของทางเทศบาลไม่มีที่ทิ้งขยะอีกทั้งการจัดเก็บขยะยังได้รับความสนใจจากทางเทศบาลอยู่ในระดับที่น้อยอีกทั้งการจัดเก็บไม่ทั่วถึง
- ปัญหาขยะเป็นพิษไม่มีที่รองรับในการทิ้ง อีกทั้งการจัดเก็บและการทำลายยังไม่มีระบบที่ชัดเจน

4.9.2 การคัดแยกขยะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการคัดแยกขยะสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้ความเห็นว่าในแต่ละบ้านเรือนมีการคัดแยกขยะภายในบ้าน ก่อนที่จะนำไปทิ้งตามถังขยะที่ทางเทศบาลได้จัดเตรียมไว้ให้ตามจุดต่างๆ โดยสตรีจะแยกขยะออกเป็น 3 ประเภท คือ

- ขยะแห้งจะแยกใส่ถุงดำต่างหาก เช่น ถูพลาสติก เศษกระดาษ กล่องกระดาษ ขวดพลาสติก เป็นขยะที่สามารถนำไปขายได้และทางเทศบาลจะมารับซื้อทุกเดือนที่ธนาคารขยะ แต่บ้านก็จะนำไปขายเองที่ร้านรับซื้อของเก่า

- ขยะเปียกแยกใส่ถุงดำต่างหาก เช่น เศษอาหาร ผักผลไม้ นำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หากมีสัตว์เลี้ยงที่บ้านก็จะนำเศษอาหารที่เหลือเป็นอาหารให้สัตว์เลี้ยงต่อ บ้านก็จะทำการฝังกลบบริเวณเขตพื้นที่บ้านตนเอง เช่น บริเวณใต้ไม้ เป็นต้น

- ขยะอันตรายก็จะแยกใส่ถุงอีกต่างหาก เช่น หลอดไฟ กระจังสปริง ขวดยาฆ่าแมลง เป็นต้น รถเทศบาลก็จะมาเก็บไป แต่บางครั้งก็ไม่เก็บไปก็ปล่อยทิ้งไว้ที่ถังขยะเหมือนเดิม อาจเนื่องมาจากยังมิได้มีระบบการจัดการขยะดังกล่าวมารองรับ

สตรีมีการแยกขยะ โดยใส่ถุงตามลักษณะของขยะภายในบ้านแต่การนำไปทิ้งก็ทิ้งที่ถังเดียวกันหมด เนื่องจากถังขยะที่เทศบาลจัดเตรียมเพื่อการรองรับขยะจากบ้านเรือนและชุมชนมิได้แยกตามประเภทของขยะ เช่น ถังสีแดงขยะอันตราย ถังสีเขียวขยะรีไซเคิล ถังสีเหลืองขยะทั่วไป และถังสีฟ้าขยะเน่าเสีย ซึ่งเทศบาลจะมีถังขยะให้เป็นจุด จุดละหนึ่งถังเพียงเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะแยกประเภทตอนทิ้งตามชนิดของขยะได้ เมื่อรถขยะของเทศบาลมาจัดเก็บก็เก็บไปรวมกัน อีกทั้งจำนวนถังขยะก็ไม่เพียงพอต่อจำนวนขยะที่แต่ละบ้านนำมาทิ้ง บางจุดก็ไม่มีถังขยะเลย

การคัดแยกขยะก็ไม่ได้ดำเนินการจัดแยกทุกบ้าน บ้านก็มีได้แยกก็นำใส่ถุงมาทิ้งรวมกันหมดโดยไม่แยกชนิดของขยะเลยซึ่งก็ก่อให้เกิดเป็นปัญหาขยะต่อไป

4.9.3 อุปสรรคในการจัดการขยะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคในการจัดการขยะสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้
 ความเห็นว่า

- การจัดการขยะในชุมชนไม่ค่อยมีความร่วมมือกันทางเทศบาลไม่ได้ประสานงานกับ
 ชุมชนและคนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะก่อให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหา
- การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับรายละเอียดในการจัดการคัดแยกขยะยังมีไม่มากพอ
 ประกอบกับทางเทศบาลก็ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการชี้แจงรายละเอียดดังกล่าวเท่าที่ควรจะเป็น
- การจัดเก็บขยะของทางเทศบาลมาไม่ตรงเวลาและไม่มาเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ
- จำนวนถังขยะที่เทศบาลจัดเตรียมไว้ให้ในบริเวณต่างๆ ไม่เพียงพอต่อจำนวนของ
 ประชากรและจำนวนของขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวัน
- การจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึงในเขตพื้นที่ชอยแคบๆ ส่วนมากจะเน้นการจัดเก็บบริเวณ
 ถนนสายหลักเป็นสำคัญ
- การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ยังมีอยู่น้อยและไม่ทั่วถึง

4.9.4 แนวทางแก้ไขการจัดการขยะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขการจัดการขยะสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้
 ความเห็นว่า

- เทศบาลชุมชน จะต้องมีการรณรงค์อย่างเคร่งครัด มีกฎระเบียบและกฎหมายที่
 ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติได้จริงและต้องมีบทลงโทษสำหรับคนที่กระทำผิดหรือไม่
 ทำตามข้อบังคับ
- ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะกับคนอาศัยอยู่ในชุมชน ต้องมีการปลูกฝัง
 จิตสำนึกให้กับเยาวชนอย่างเป็นระบบและฝึกจนเกิดเป็นนิสัย
- ต้องเกิดการคัดแยกขยะตั้งแต่จุดเริ่มต้นของขยะคือในครัวเรือนเป็นลำดับแรก เพื่อ
 การนำมาทิ้งตามถังในหมู่บ้านอย่างถูกลักษณะ ง่ายต่อการจัดเก็บและการทำลายขยะดังกล่าว
- การจัดเตรียมและตั้งถังขยะของทางเทศบาลต้องมีมากเพียงพอต่อจำนวนของ
 ประชากรและขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวัน อีกทั้งจะต้องแยกถังตามประเภทของขยะด้วยเช่นกัน เนื่องจาก
 บ้างมีการคัดแยกขยะมากจากบ้านเรือนแล้วแต่พอนำมาทิ้งไม่มีถังขยะแยกตามประเภทสุดท้ายก็นำ
 ขยะมาทิ้งรวมกัน
- การลดจำนวนขยะโดยการรณรงค์ใช้ถุงผ้าหรือถุงกระดาษแทนการใช้ถุงพลาสติก
- การร่วมมือกันของหน่วยงานใกล้เคียงในการหาที่กำจัดขยะอย่างถาวร

- การจัดเก็บขยะจะต้องเพิ่มคุณภาพในการจัดเก็บ ตรงตามเวลา เน้นลักษณะของการบริการประชาชนเป็นหลัก

- การร่วมมือกันของประชาชนในชุมชนอีกทั้งการประสานงานระหว่างองค์กรกับประชาชนในชุมชนในการหาทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.10 ปัจจัยลักษณะบุคคลและปัจจัยด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชนในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยลักษณะบุคคล และปัจจัยด้านสังคมที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะชุมชน

4.10.1 ปัจจัยลักษณะบุคคล

ตาราง 7 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีอายุแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับช่วงอายุ						F	Sig.
	18 – 20 ปี	21 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี		
ด้านการตัดสินใจ	2.32 (1.04)	2.17 (0.89)	2.46 (0.88)	2.40 (0.77)	2.56 (0.79)	2.65 (0.57)	1.733	.006
ด้านการปฏิบัติ	2.38 (0.96)	2.27 (0.99)	2.62 (0.99)	2.45 (0.89)	2.68 (0.87)	2.55 (0.46)	3.639	.001
ด้านผลประโยชน์	2.18 (1.10)	2.06 (0.96)	2.36 (0.90)	2.38 (0.85)	2.52 (0.81)	2.83 (0.51)	0.951	.000
ด้านการติดตามและประเมินผล	2.48 (1.21)	2.29 (1.04)	2.45 (1.03)	2.43 (0.80)	2.65 (0.96)	2.61 (0.71)	1.863	.005
การมีส่วนร่วมของ (X)	2.23	2.07	2.40	2.32	2.41	2.61	2.027	.001
สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	(1.11)	(0.94)	(1.02)	(0.83)	(0.86)	(0.73)		

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลด้านอายุและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยลักษณะบุคคลอายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน ซึ่งในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ ด้านผลประโยชน์ ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า สตรีที่มีอายุต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน (ดูตาราง 7 ประกอบ)

ตาราง 8 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ระดับการศึกษา						F	Sig.
	ไม่ได้ รับการ ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา	อนุปริ ญา	ปริญา ตรี	สูง กว่า ปริญา ตรี		
ด้านการตัดสินใจ	2.59 (0.41)	2.58 (0.91)	2.36 (0.88)	2.65 (0.83)	2.33 (1.07)	2.75 (0.50)	1.559	.000
ด้านการปฏิบัติ	2.65 (0.52)	2.48 (0.85)	2.23 (0.89)	2.60 (0.92)	2.08 (1.00)	2.25 (0.50)	3.543	.010
ด้านผลประโยชน์	2.81 (0.27)	2.45 (0.89)	2.56 (0.97)	2.52 (1.03)	2.20 (1.06)	2.50 (0.40)	2.028	.000
ด้านการติดตามและ ประเมินผล	2.57 (0.41)	2.33 (0.84)	2.41 (0.98)	2.42 (0.97)	2.03 (1.01)	2.41 (0.41)	2.324	.000
การมีส่วนร่วมของ (X)	2.65	2.46	2.39	2.55	2.16	2.47		
สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	(0.29)	(0.80)	(0.84)	(0.84)	(0.96)	(0.40)	2.160	.000

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลด้านระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยลักษณะบุคคลระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน

เมื่อศึกษาในแต่ละประเด็นการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านการตัดสินใจ ด้านผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล นั้นมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาที่ต่างกัน ยกเว้นด้านการปฏิบัติ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาที่ไม่ต่างกัน อาจเป็นเพราะการสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการต่างที่ทางเทศบาลเมืองแม่โจ้ ได้จัดขึ้น เช่น การคัดแยกขยะ หรือธนาคารขยะ เป็นต้น (ดูตาราง 8 ประกอบ)

ตาราง 9 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีอาชีพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	อาชีพ								F	Sig.
	เกษตรกร	รับจ้าง	ค้าขาย	ธุรกิจ	พಂಗ. เอกชน	พಂಗ. รัฐวิสาหกิจ	พಂಗ. ของรัฐ	รับราชการ		
ด้านการตัดสินใจ	2.64 (0.83)	2.63 (0.86)	2.33 (0.94)	2.25 (0.81)	2.39 (1.21)	2.43 (0.55)	3.03 (1.23)	2.86 (1.24)	3.279	.032
ด้านการปฏิบัติ	2.53 (0.74)	2.53 (0.88)	2.17 (0.97)	2.16 (0.89)	2.17 (0.99)	2.56 (0.77)	2.21 (0.68)	2.63 (1.12)	3.966	.014
ด้านผลประโยชน์	2.58 (0.86)	2.55 (0.82)	2.39 (1.09)	2.32 (1.01)	2.01 (0.84)	2.31 (0.65)	2.07 (0.71)	3.30 (0.86)	3.460	.001
ด้านการติดตามและประเมินผล	2.54 (0.79)	2.39 (0.81)	2.19 (1.04)	2.15 (0.97)	2.41 (1.17)	1.83 (0.88)	2.23 (0.95)	2.56 (0.88)	2.148	.003
การมีส่วนร่วมของ (X)	2.57 (0.73)	2.52 (0.75)	2.27 (0.94)	2.22 (0.85)	2.25 (1.00)	2.28 (0.58)	2.38 (0.82)	2.84 (0.86)	3.039	.008
สตรีในการจัดการ (S.D) ขยะ										

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลด้านอาชีพและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยลักษณะบุคคลอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีอาชีพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน

จากประเด็นการมีส่วนร่วม พบว่าด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติ อาชีพที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ไม่ต่างกันเช่นเดียวกัน เพราะว่าอาชีพทุกอาชีพสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและปฏิบัติในลักษณะคล้าย เช่น เข้าร่วมกับเทศบาลศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา เมื่อเกิดปัญหาสาเหตุที่เกิดขึ้นของขยะในชุมชน หรือเข้าร่วมประชุมและให้การสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ เป็นต้น (ดูตาราง 9 ประกอบ)

ตาราง 10 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน					F	Sig.
	ไม่เกิน 5,000	5,001- 10,000	10,001- 20,000	20,001- 30,000	30,001 ขึ้นไป		
ด้านการตัดสินใจ	2.40 (0.87)	2.54 (0.90)	2.43 (1.04)	2.57 (0.69)	2.45 (1.37)	0.522	.720
ด้านการปฏิบัติ	2.30 (0.82)	2.43 (0.92)	2.13 (0.97)	2.68 (0.91)	2.11 (0.98)	2.171	.072
ด้านผลประโยชน์	2.47 (0.90)	2.47 (0.97)	2.36 (0.99)	2.60 (0.95)	2.20 (1.30)	0.465	.762
ด้านการติดตามและ ประเมินผล	2.34 (0.86)	2.36 (0.95)	2.13 (0.97)	2.52 (0.90)	1.78 (1.03)	1.865	.116
การมีส่วนร่วมของ (X)	2.38	2.45	2.26	2.59	2.14	1.086	.363
สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	(0.78)	(0.86)	(0.92)	(0.72)	(1.03)		

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยลักษณะบุคคล รายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ไม่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การปฏิบัติ ผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผล (ดูตาราง 10 ประกอบ)

ตาราง 11 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีสถานภาพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	สถานภาพ				F	Sig.
	โสด	สมรส	หย่าร้าง	หม้าย		
ด้านการตัดสินใจ	2.33 (0.97)	2.55 (0.92)	2.38 (0.65)	2.25 (0.66)	1.560	.022
ด้านการปฏิบัติ	2.14 (1.03)	2.40 (0.86)	2.53 (0.76)	2.35 (0.74)	2.449	.010
ด้านผลประโยชน์	2.28 (1.07)	2.51 (0.93)	2.56 (0.71)	2.07 (1.01)	1.910	.003
ด้านการติดตามและประเมินผล	2.15 (1.05)	2.38 (0.90)	2.31 (0.64)	1.95 (0.95)	1.738	.001
การมีส่วนร่วมของ (X)	2.23	2.46	2.44	2.15	2.034	.015
สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	(0.95)	(0.81)	(0.64)	(0.82)		

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะบุคคลด้านสถานภาพและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยลักษณะบุคคลสถานภาพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีสถานภาพต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนโดยรวมที่ต่างกัน เพราะทุกสถานภาพมีอิสระในการคิด ตัดสินใจในการจัดการขยะชุมชนบนพื้นฐานกฎระเบียบ ข้อบังคับของเทศบาล เป็นต้น (ดูตาราง 11 ประกอบ)

4.10.2 ปัจจัยลักษณะด้านสังคม

ตาราง 12 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีมีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	ตำแหน่งทางสังคม				F	Sig.
	ประธาน กลุ่ม แม่บ้าน	รอง ประธาน กลุ่ม แม่บ้าน	สมาชิก กลุ่ม แม่บ้าน	แม่บ้าน ประชาชน ทั่วไป		
ด้านการตัดสินใจ	3.25 (0.45)	5.00 (0.00)	2.51 (0.86)	2.33 (1.01)	4.621	.009
ด้านการปฏิบัติ	2.81 (0.55)	3.25 (0.00)	2.43 (0.84)	2.10 (1.02)	4.327	.001
ด้านผลประโยชน์	3.00 (0.61)	3.00 (0.00)	2.48 (0.91)	2.36 (1.08)	0.949	.000
ด้านการติดตามและ ประเมินผล	2.75 (0.31)	4.00 (0.00)	2.40 (0.87)	2.04 (1.02)	5.496	.005
การมีส่วนร่วมของ สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	2.95 (0.35)	3.81 (0.00)	2.45 (0.80)	2.21 (0.93)	3.863	.001

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมด้านตำแหน่งทางสังคมและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยด้านสังคมตำแหน่งทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีตำแหน่งทางสังคมต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน เพราะตำแหน่งทุกตำแหน่งทางสังคมสามารถมีสิทธิเข้าร่วมวางกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของเทศบาลเกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนได้ หรือเข้าร่วมตัดสินใจในการจัดการขยะในชุมชนได้ (ดูตาราง 12 ประกอบ)

ตาราง 13 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีที่มีการรับรู้ข่าวสารแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร						F	Sig.
	เอก สาร, แผ่น ปลิว	โทร ทัศน์	หนังสือ พิมพ์	วิทยุ	อื่นๆ (Inter net)	มาก กว่า หนึ่ง แหล่ง		
ด้านการตัดสินใจ	2.70 (1.02)	2.43 (0.98)	2.48 (0.65)	2.56 (0.72)	1.82 (0.96)	2.58 (1.01)	5.139	.000
ด้านการปฏิบัติ	2.60 (1.05)	2.41 (1.00)	2.38 (0.62)	2.38 (0.69)	1.75 (0.92)	2.28 (0.98)	4.658	.010
ด้านผลประโยชน์	2.75 (1.14)	2.40 (0.98)	2.38 (0.78)	2.64 (0.66)	1.77 (0.96)	2.48 (1.04)	6.098	.000
ด้านการติดตามและ ประเมินผล	2.61 (1.07)	2.27 (0.91)	2.43 (0.80)	2.43 (0.67)	1.46 (0.78)	2.30 (1.02)	8.926	.000
การมีส่วนร่วมของ ($\bar{X}$)	2.67	2.38	2.41	2.50	1.70	2.41	7.138	.000
สตรีในการจัดการขยะ (S.D)	(1.01)	(0.86)	(0.62)	(0.56)	(0.82)	(0.96)		

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมด้านการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชนพบว่า การแปรปรวนทางเดียวปัจจัยด้านสังคมการรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีการรับรู้ข่าวสารต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน เพราะการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะของสตรีในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ นั้นเมื่อได้รับข้อมูลดังกล่าวอำนาจการตัดสินใจ การปฏิบัติ ผลประโยชน์ หรือการติดตามและประเมินผล ของสตรีจะขึ้นอยู่กับผู้นำในครอบครัวๆ นั้น (ดูตาราง 13 ประกอบ)

ตาราง 14 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสตรีที่มีการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมแตกต่างกัน
จะมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนที่แตกต่างกัน

ประเด็นการมีส่วนร่วม	การร่วมการอบรม			F	Sig.
	ทุกครั้ง	บางครั้ง	ไม่เคยเข้าร่วม		
ด้านการตัดสินใจ	3.59 (0.45)	2.72 (0.82)	2.12 (0.89)	35.254	.000
ด้านการปฏิบัติ	3.63 (0.60)	2.56 (0.80)	2.01 (0.87)	36.786	.000
ด้านผลประโยชน์	3.63 (0.62)	2.64 (0.88)	2.17 (0.94)	23.981	.000
ด้านการติดตามและประเมินผล	3.48 (0.63)	2.51 (0.87)	2.01 (0.88)	27.668	.000
การมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะ (S.D)	3.58 (0.50)	2.61 (0.74)	2.08 (0.82)	37.890	.000

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมด้านการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน พบว่า การแปรปรวนทางเดียว ปัจจัยด้านสังคมการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการจัดการขยะในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสตรีในเขตเทศบาลเมืองแม่โจ้ที่มีการเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะชุมชนที่ต่างกัน เพราะการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะของสตรีในชุมชนเทศบาลเมืองแม่โจ้ นั้นเมื่อได้รับข้อมูลดังกล่าว อำนวยการตัดสินใจ การปฏิบัติ ผลประโยชน์ หรือการติดตามและประเมินผล ของสตรีจะขึ้นอยู่กับผู้นำในครอบครัวๆ นั้น หรือจากภาระหน้าที่ของสตรี เช่นการทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมอบรมการจัดการขยะภายในชุมชนได้ (ดูตาราง 14 ประกอบ)